

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MINNA TORO

Asiakkaiden kokemuksia omaohjaajatyöstä Haikaranpesässä

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä Toro, Minna	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Helmikuu 2022
	Sivumäärä 28	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Asiakkaiden kokemuksia omaohjaajatyöstä Haikaranpesässä		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi		
<p>Opinnäytetyön tavoite oli selvittää miten lastensuojeluyksikkö Haikaranpesän asiakkaat kokevat omaohjaajatyön. Haikaranpesä on yksi Lehmuskolo oy:n yksiköistä, ja se on profiloitunut perhetyöhön. Lehmuskolossa aloitettiin vuonna 2021 omaohjaajatyön kehittämisen työryhmä, josta tämä opinnäytetyö sai inspiraation. Työn tarkoitus oli selvittää miten Haikaranpesän nykyiset ja entiset asiakkaat ovat kokeneet omaohjaajatyöskentelyn. Ovatko he kokeneet omaohjaajatyön riittäväksi ja hyödylliseksi? Mikä on ollut heidän mielestään parasta omaohjaajatyössä? Millaista omaohjaajatyötä he toivoisivat heidän ja heidän lastensa kanssa tehtävän?</p> <p>Tutkimus toteutettiin käyttämällä laadullista kyselytutkimusta. Koska tutkimuksen tavoite oli kerätä vastauksina tietyn ryhmän kokemuksia ja ajatuksia vastauksena tutkimusongelmaan, oli kvalitatiivinen tutkimus tähän tarkoitukseen sopiva. Kysely sisälsi myös avoimia kysymyksiä, joita voisi verrata puolistrukturoituun haastatteluun. Lomake lähetettiin sähköisesti neljälletoista Haikaranpesän entiselle ja nykyiselle asiakkaalle. Vastauksia kyselyyn saatiin viisi. Vastauksista koottiin yhteenveto ja niitä analysoitiin tutkimusongelmaan peilaten.</p> <p>Kaikilla vastaajilla oli pysynyt vähintään toinen omaohjaaja samana koko sijoituksen ajan ja kolme vastaajaa oli jo muuttanut pois Haikaranpesästä. Voidaan päätellä, että vastatessaan heillä on jo pidempiaikaista kokemusta omaohjaajiensa kanssa työskentelystä. Tutkimuksen mukaan Haikaranpesän asiakkaat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä heidän kanssaan tehtävään omaohjaajatyöhön ja kokevat saavansa riittävästi aikaa omaohjaajiensa kanssa. Ajan tasapuolisuus molempien omaohjaajien kanssa sen sijaan ei toteutunut suuremmalla osalla vastaajista. Asiakkaat kokevat luottamusta ja molemminpuolista kunnioitusta sekä tuntevat että heitä kuunnellaan. Omaohjaajat olivat asiakkaiden mielestä riittävästi perillä heidän elämästään ja asioistaan sekä tukivat riittävästi arjessa ja vanhemmuudessa.</p>		
Lastensuojelu, perhetyö, sijaishuolto, omaohjaaja, osallisuus		

Author Toro, Minna	Type of Publication Bachelor's thesis /	Date February 2022
	Number of pages 28	Language of publication: Finnish
Clients' experiences of personal instructor work in Haikaranpesä		
Degree programme Bachelor of Social Services		
<p>The aim of the thesis was to find out how the clients of the child protection unit Haikaranpesä experience personal instructor work. Haikaranpesä is one of Lehmuskolo Oy's units and it is profiled for family work. Development of personal instructor work was started at Lehmuskolo in 2021, from which this thesis was inspired. The purpose of the work was to find out how the current and former customers of Haikaranpesä have experienced personal instructor work. Have they found the personal instruction work to be adequate and useful? What do they think has been the best at personal instruction work? What kind of personal instruction work would they like to do with them and their children?</p> <p>The study was conducted by using a qualitative survey. Because the goal of the survey was to find out the experiences of a particular group in response to a research problem, qualitative research was appropriate for this purpose. The survey also included open questions it can be compared to a semi-structured interview. The form was sent by e-mail to fourteen former and current clients of Haikaranpesä. Five responses to the survey were received. The responses were summarized and analyzed reflecting the research problem.</p> <p>At least the other personal instructor has stayed same throughout the placement by all respondents, and three respondents had already moved out of the Haikaranpesä. It can be concluded that they already have longer-term experience working with their personal instructors. According to the survey, the clients of Haikaranpesä are generally satisfied with the personal instructor work done with them and feel that they have enough time with their own instructors. Time equity with both personal instructors, on the other hand, was not achieved by most respondents. Clients experience trust and mutual respect and feel that they are listened to. Clients felt that the personal instructors were sufficiently aware of their lives and provided sufficient support in everyday life and parenting.</p>		
Child protection, family work, foster care, personal instructor, inclusion		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LASTENSUOJELU	6
2.1 Huostaanotto.....	7
2.2 Sijaishuolto.....	8
3 OMAOHJAAJATYÖ LASTENSUOJELUYKSIKÖSSÄ	9
3.1 Omaohjaaja työmenetelmänä	11
4 HOIDOSSA KÄYTETTÄVIÄ MENETELMIÄ.....	12
4.1 Perhetyö työmenetelmänä	13
4.2 Vauvaperhetyö.....	14
4.3 Terapeuttinen orientaatio ja mielellistäminen	14
4.4 Seikkailu- ja elämyspedagogiikka.....	15
5 LAPSEN JA NUOREN OSALLISUUS	16
6 NUORET VANHEMMAT	18
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
7.1 Lähtökohdat, tavoitteet ja menetelmät	19
7.2 Toteutus	21
7.3 Tutkimuksen tulokset	22
8 POHDINTA	27

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia miten Haikaranpesän nykyiset ja entiset asiakkaat ovat kokeneet omaohjaajatyöskentelyn. Ovatko he kokeneet omaohjaajatyön riittäväksi ja hyödylliseksi? Mikä on ollut heidän mielestään parasta omaohjaajatyössä? Millaista omaohjaajatyötä he toivoisivat heidän ja heidän lastensa kanssa tehtävän?

Haikaranpesä on vuonna 2017 perustettu Lehmuskolon perhetyön yksikkö, jossa on seitsemän asiakaspaikkaa. Haikaranpesään voidaan sijoittaa sekä huostaanotettuja nuoria että avohuollon tukitoimena sijoitettuja nuoria. Asiakasryhmä on sikäli poikkeuksellinen lastensuojeluyksikköön, että se koostuu raskaana olevista nuorista tai nuoresta vanhemmasta ja hänen lapsestaan. Omaohjaajatyötä tehdään siis sekä vanhemman että hänen lapsensa kanssa. Vanhempi - lapsi parilla on yhteinen omaohjaajapari. Kaikissa Lehmuskolon yksiköissä on vuonna 2021 otettu tehtäväksi kehittää omaohjaajatyötä. Opinnäytetyötäni voidaan jatkossa käyttää omaohjaajatyön kehittämiseen ainakin Haikaranpesän osalta.

Ajatus tämän työn toteuttamisesta lähti esimiesharjoitteluni aikana, jonka tein Haikaranpesässä. Harjoittelun aikana käytiin keskustelua omaohjaajatyön kehittämisestä ja ajatus asiakkaiden kokemusten kuulemisesta syntyi. Haikaranpesässä ei ole koskaan aiemmin tutkittu kyseistä aihetta.

Tiedän toki teoriassa mitä omaohjaajatyö pitää sisällään, mutta koska itselläni työhistoriaa yksiköissä on vain vähän, en ole perehtynyt erityisesti omaohjaajatyöhön muutoin kuin siltä osin, mitä se pitää sisällään. Tämä opinnäytetyöprosessi antaa itselleni mahdollisuuden tarkastella omaohjaajatyötä uudesta näkökulmasta ja perehtyä syvemmin siihen, miten työtä tehdään. Tutkimuksen kohderyhmä on Haikaranpesän nykyiset asiakkaat ja entisistä asiakkaista ne, joilla on edelleen yhteys Haikaranpesään.

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelun pohjana on lapsen etu ja tarpeet. Työn perustana keskitytään yleensä neljään tehtävään: lapsen ja nuoren perushoidosta huolehtimiseen ja sen opettamiseen, oikeuksista ja velvollisuuksista huolehtimiseen, rajojen asettamiseen sekä yhteistyöhön lapsen ja nuoren vanhempien kanssa. (Kemppinen, 2000, s. 105.) Lastensuojelua määrittää lastensuojelulaki, jonka tarkoitus on turvata lapselle turvallinen kasvuympäristö, tasapainoinen ja monipuolinen kehitys sekä oikeus erityiseen suojeeluun. Lapsen huoltajat vastaavat ensisijaisesti lapsen hyvinvoinnista, kasvatuksesta ja huolenpidosta ja heillä on oikeus määrätä miten huolenpito ja kasvatusta järjestetään. Yhteiskunnan tehtävä on lastensuojelulain mukaan pyrkiä tukemaan vanhempia kasvatustehtävässä sekä tarjota tukea riittävän varhain. Tarvittaessa lapsi tai perhe ohjataan lastensuojelun piiriin. Viranomaisen tulee työssään ottaa huomioon lapsen huoltajien ensisijainen oikeus ja velvollisuus määrätä lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta, sekä pyrittävä tukemaan huoltajien mahdollisuus toteuttaa kasvatustehtävänsä myös lapselle tai perheelle järjestettävien lastensuojelun palvelujen aikana. (THL, 2021.)

Lastensuojelutoimet alkavat usein lastensuojeluilmoituksen myötä, eli kun sosiaalitoimeen on tehty ilmoitus lapsesta, joka on lastensuojelun tarpeessa. Ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, joka on huolissaan esimerkiksi lapsen kasvuympäristöstä tai saamasta huolenpidosta. (Ihalainen & Kettunen, 2011, s. 226.) Ilmoitusvelvollisuuden sijaan on monien alojen työntekijöillä ja opiskelijoilla, esimerkiksi: sosiaali- ja terveystieteiden ala, päivähoito, koulu- ja nuorisotoimi, palo- ja pelastustoimi, seurakunta, Kansaneläkelaitos ja tullit (Lastensuojelulaki 417/2007, 5 luku 25§). Kun sosiaalitoimi on vastaanottanut lastensuojeluilmoituksen, heidän tulee välittömästi arvioida kiireellisen lastensuojelun tarve sekä tehdä sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi, ellei se ole selvästi tarpeeton (Lastensuojelulaki 417/2007, 5 luku 26§). Lastensuojelutarpeen arvioinnissa selvitetään, tarvitseeko lapsi tai perhe tukitoimia. Mikäli ilmenee tarve lastensuojelun tukitoimille, asiakkaana olevalle lapselle laaditaan asiakassuunnitelma yhteistyössä huoltajan kanssa. Suunnitelmaan kirjataan tuen tarve ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, tarvittavat tukitoimet, arvio ajasta, jonka

kuluessa tavoitteisiin pyritään sekä mahdolliset eriävät näkemykset. (Ihalainen & Kettunen, 2011, s. 227.)

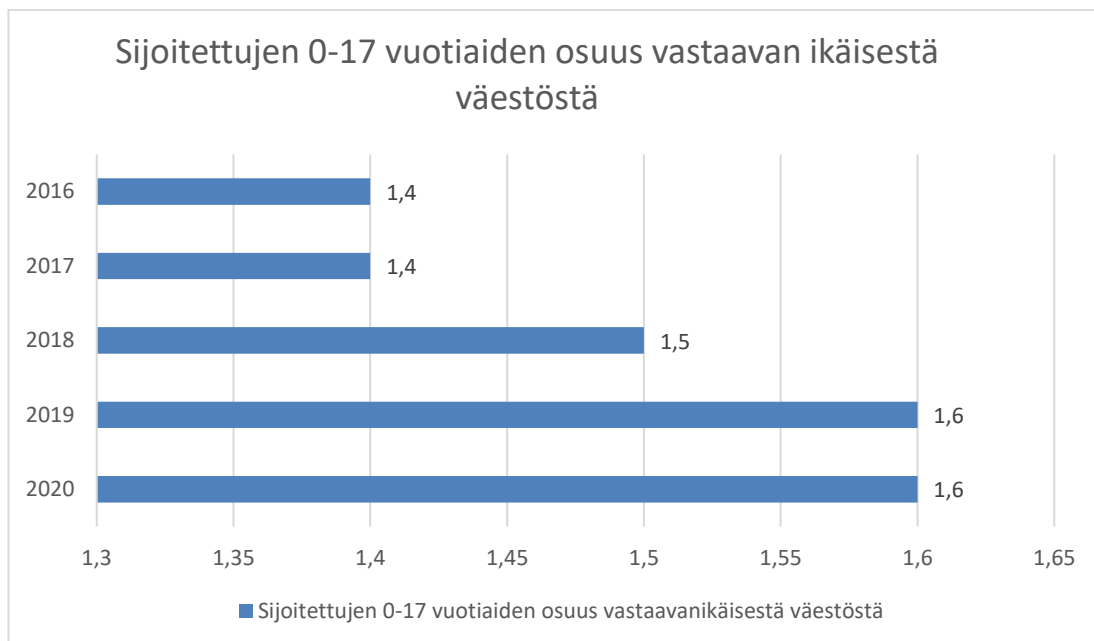
Apua pyritään järjestämään ensisijaisesti avohuollon tukitoimien avulla. Avohuollon tukitoimia toteutetaan yhteistyössä huoltajan kanssa, eikä niitä voida toteuttaa, mikäli huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi ei ole niihin suostuvainen. Avohuollon tukitoimia ovat taloudellinen tuki ja asumisen turvaaminen, tuki lapsen tai perheen ongelmatilanteen selvittämiseen, perhetyö, tukihenkilö ja -perhe, lapsen terapia ja hoitopalvelut, vertaisryhmät, loma- leiri- ja virkistystoiminta, koko perheen sijoittaminen perhe- tai laitoshoitoon tai lapsen sijoitus avohuollon sijoituksena. (Ihalainen & Kettunen, 2011, s. 228.)

2.1 Huostaanotto

Huostaanotto on viimesijainen toimi, jota käytetään tilanteissa, joissa lasta ei voida enää auttaa muilla keinoin. Huostaanotolle on olemassa kriteerit, joiden tulee täytyä ennen kuin huostaanotto voidaan tehdä. Jos lapsen kasvuolosuhteet ja puutteellinen hoito, tai lapsi itse omalla toiminnallaan, vaarantavat vakavasti lapsen terveyden ja kehityksen, avohuollon tukitoimet eivät ole onnistuneet tai olleet riittäviä ja sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Huostaanotossa huolto siirtyy pois vanhemmilta vain osittain ja niiltä osin kuin se on tarpeen lapsen edun turvaamiseksi. Huostaanottoprosessissa on monta vaihetta, joissa kuullaan vanhempia ja 12 vuotta täyttäneitä lasta. Kun perusteita huostaanotolle ei enää ole, se tulisi purkaa ja lapsen palata kotiinsa, mikäli se on hänen etunsa mukaista. Mikäli lapsella on välitön vaara, voidaan monivaiheisen huostaanottoprosessin sijaan tehdä kiireellinen sijoitus. Se voi kestää korkeintaan 30 päivää, mutta tarvittaessa huostaanottopäätöksen valmisteliseksi sitä voidaan jatkaa 45–60 päivään. (Ihalainen & Kettunen, 2011, s. 230–232.)

Vuonna 2020 kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0–17-vuotiaita lapsia oli 16468, joka on 1,6 % koko maan vastaavasta ikäryhmästä. Lisäksi viime vuonna sijoitettuna oli 1703 nuorta, jotka täyttivät 18 vuotta vuoden 2020 aikana. (THL Tilastoraportti

19/2021, 11.) Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden lasten määrä samankäisestä väestöstä on noussut viidessä vuodessa 0,2 % (Kuvio 1).

Kuvio 1. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. (Sotkanet.fi)

2.2 Sijaishuolto

Kun tehdään päätös huostaanotosta pitää samalla päättää myös sijaishuollosta, eli mihin lapsi sijoitetaan (Ihalainen & Kettunen, 2011, s. 232). Mahdollisimman hyvän sijoituspaikan lapselle etsii lastensuojelun sosiaalityöntekijä arvioituaan lapsen ja paikan yhteensopivuuden (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil, 2015, s. 152). Yleisimmin vaihtoehdot ovat perhehoito ja laitoshoido, mutta sijoituksia tehdään myös esimerkiksi isovanhempien luo. Usein kodinomainen perhehoito on lapselle paras ja luonnollisin vaihtoehto. Myös sijaiskodiksi kutsuttu perhekoti on aivan tavallinen perhe, joka on valittu juuri kyseiselle lapselle tarkoituksenmukaiseksi ja sopivaksi kasvuympäristöksi. Perhehoitajia kutsutaan myös sijaisvanhemmiksi. Perhekodissa voi olla enintään neljä sijoitettua lasta perheen omat alle kouluikäiset lapset mukaan lukien. Perhehoitajat saavat työstä palkkion sekä lapsesta aiheutuneesta kuluista kulukorvauksen.

Ammatilliset perhekodit ovat pieniä kodinomaisia yksiköitä, jotka ovat tavallaan perhehoidon ja laitoshoidon välimuotoja. Niissä voi olla sijoitettuna seitsemän lasta, kun kasvatuksesta vastaa kaksi aikuista, joista vähintään toisella on perhehoitajan kelpoisuus.

Laitosmuotoiset hoitopaikat, eli lastensuojelulaitokset, on yleisesti jaoteltu lasten- ja nuorisokoteihin, vastaanottokoteihin ja koulukoteihin. (Ihalainen & Kettunen, 2011, s. 232.) Laitoshoito on usein tarkoituksenmukaisin sijaishuollon muoto lapselle, joka tarvitsee erityistä ammatillista osaamista, murrosikäiselle lapselle sekä silloin, kun lapsen sijoitus on väliaikainen. Arki lastensuojelulaitoksissa pyritään järjestämään mahdollisimman kodinomaiseksi. Päivissä on säännöllinen rytmi ja ne koostuvat ihan tavallisista asioista; koulusta, harrastuksista, koti-illoista ym. Jo säännöllinen rytmi ja rutiinit itsessään on monille lapsille kuntouttavaa. (THL, 2021.)

3 OMAOHJAAJATYÖ LASTENSUOJELUYKSIKÖSSÄ

Omaohjaaja nimike on vakiintunut erityisesti lastensuojelulaitoksissa. Aiemmin käytettiin nimikettä omahoitaja, jota käytetään nykyään enemmänkin terveydenhuollossa ja pienten lasten kanssa työskennellessä. Omaohjaaja – työmenetelmä on laajasti käytössä muillakin aloilla. (Lampela & Turunen, 2020, s. 13.)

Lapsen saapuessa lastenkotiin tai perhekotiin, hänelle yleensä nimetään omaohjaaja tai omaohjaajapari. Omaohjaaja on ikään kuin lapsen ”oma aikuinen”, jonka tehtävänä on olla lapsen tukena ja apuna, jäsentää hänen arkeaan, huolehtia käytännön asioista sekä olla yhdyshenkilö viranomaisverkoston sekä kodin ja sijoituspaikan välillä. Omaohjaajan on oltava tietoinen lapsen menneisyydestä arjen sujuvuuden vuoksi, mutta sillä on myös psykologinen merkitys. Näin lapsi tietää, että joku huolehtii hänestä ja hänen asioistaan. Tämän vuoksi myös mahdollisilla omaohjaajan vaihdoksilla on suuri merkitys, josta pitää puhua lapsen ja nuoren kanssa perusteellisesti.

Omaohjaajaan kohdistuu lapsen ja nuoren suunnalta paljon paineita. Lapsen tai nuoren kokemukset aiemmista suhteista, joissa on joutunut pettymään ja laiminlyöty, tuovat haasteita luoda suhde uuteen ”omaan aikuiseen”. Lapsi tai nuori voi tuoda tämän esiin osoittamalla negatiivisia tunteita omaohjaajaa kohtaan. Tämän ymmärtäminen on tärkeää omaohjaajalle ja koko työryhmälle. Lapsen tai nuoren koeteltua riittävästi omaohjaajansa kestävyyttä ja todettuaan sen riittäväksi, hän voi vähitellen alkaa muodostaa turvallista kiintymyssuhdetta. Joskus tämä kiintymyssuhde on käännteentekevä lapsen tai nuoren myöhemmän kehityksen kannalta ja voi säilyä jossain muodossa vielä pitkään sijoituksen päätyttyä. (Sinkkonen, 2018, s. 177–178.)

Lehmuskolon laatukäsikirjassa omaohjaajan työnkuvaan kerrotaan kuuluvan päävastuu lapsesta tai nuoresta koko sijoitusprosessin ajan sekä vastuu perheen kanssa tehtävästä työstä. Omaohjaajatyö voidaan jakaa kolmeen vastuualueeseen: lapsen elämään liittyvien tietojen välittäminen ja vastaanottaminen, arjen asioista huolehtiminen ja ammatillinen suhde lapseen. Tietoa arjen sujumisesta välitetään ja vastaanotetaan puhelimitse, kuukausikoosteissa ja yhteisissä palaverissa. Omaohjaaja sopii myös läheisten vierailuja yksikköön ja lomaa yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa, sekä käy lasten ja nuorten kodeissa ja muissa lomapaikoissa. Omaohjaaja osallistuu asiakassuunnitelmapalaveriin ja muuhun verkostotyöhön, joissa hän huolehtii, että lapsen tai nuoren näkökulma otetaan huomioon häntä koskevissa asioissa. Arjen asioista huolehtiminen tarkoittaa käytännössä sitä, että omaohjaaja huolehtii lapsen tai nuoren asianmukaisesta vaatuksesta, kulkemisesta, koulusta, harrastuksista sekä lääkärikäynneistä ja muista arjen menoista. (Lehmuskolo, 2019.) Edellä mainitut työn osa-alueet muodostavat suuren osan omaohjaajatyöstä, mutta usein se ei näyttyädy niin lapsille ja nuorille. Omaohjaaja ja lapsi tai nuori viettävät myös aikaa arjessa ja omaohjaaja-päivinä, ja se onkin lapsen tai nuoren näkökulmasta monesti konkreettisinta omaohjaajatyötä. Käytin tutkimukseni esittelytekstissä suoraan patkää Lehmuskolon laatukäsikirjasta tuodakseni mahdollisimman selkeästi esille sen, että omaohjaajatyöllä/-ajalla tutkimuksessa ei tarkoiteta vain omaohjaajan kanssa tehtäviä aktiviteetteja.

”Omaohjaaja ja lapsi viettävät omaohjaaja-aikaa sekä arjessa että omaohjaaja-päivinä. Omaohjaajan ja omaohjattavan välisessä työskentelyssä korostuu yhteisen

ajan merkitys lapselle. Kiireetön yhdessäolo ja tavallinen arkielämä sekä ajan antaminen, keskustelu, kuuntelu ja läsnäolo ovat tärkeä osa työskentelyä.”

3.1 Omaohjaaja työmenetelmänä

Työmenetelmänä omaohjaajatyö on yksilöllinen hoito- ja kasvatustyömenetelmä. Lapsen tai nuoren henkilökohtaisiin tarpeisiin vastaaminen edellyttää sitä, että ohjaaja tavoittaa hänen yksilöllisyytensä. Omaohjaajan käyttäytyminen hoitotilanteessa on yhtä tärkeää kuin lapsen tai nuoren käyttäytyminen. Vaikka omaohjaaja ei työskentelekään yksin, vaan yhteistyössä muiden ohjaajien ja lasta tai nuorta hoitavan verkoston kanssa, hänellä on yleensä päävastuu lapsen tai nuoren hoidosta ja kasvatuksesta. Omaohjaajatyön tavoitteet ovat lapsen tai nuoren tarpeisiin vastaaminen yksilöllisesti sekä hoito- ja kasvatustyön perusteellisempi hahmottaminen. Kuten muutkin yksilökohtaiset työmenetelmät, myös omaohjaajamenetelmä edellyttää lapsen tai nuoren huomioon ottamista, ymmärtämistä, turvallisen ja luotettavan tunteen välittämistä, hänen tunteidensa ilmaisemista ja käsittelemistä sekä hänen kokemuksensa selittämistä luomalla siitä ymmärrettävän kuvan. Loppujen lopuksi hyvin yksinkertaisilta kuulostavat asiat ovat ne, jotka luovat eheyttäviä kokemuksia. Seija Karppisen artikkelissa kuvataan persoonallisuuden eheytymisprosessiin tarvittavan hyviä korjaavia kokemuksia, rajoja käyttäytymiselle, kokemuksilleen jakajan ja sanoittajan sekä symbolisia välineitä kokemusten sisäistämiseen. Vaikeasti kontaktiin saatavan lapsen tai nuoren kanssa olisi alusta asti pyrittävä muodostamaan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta muistuttava turvallinen riippuvuussuhde. (Karppinen, 2000, s. 14–16.)

Pienempi lapsi tarvitsee samaistumista aikuisiin oman kasvunsa ja kehityksensä tukena sekä arvojen, asenteiden ja tapojen oppimiseen. Vanhemman lapsen tai nuoren samaistumista häntä hoitaviin aikuisiin voidaan kutsua osasamaistumiseksi, sillä se ei ole enää niin ehdotonta kuin pienemmän lapsen. Nuoren samaistuminen omaohjaajansa voi näkyä esimerkiksi mielipiteissä, asenteissa tai tulevaisuuden toiveissa. Koska käytännössä ei ole mahdollista, että nuori ja omaohjaaja voisivat valita itse toinen toisensa, on epäilty voiko lapsi tai nuori kiintyä muiden hänelle valitsemaan aikuiseen. On kuitenkin havaittu lapsen tai nuoren hyväksytyä aikuinen ohjaajakseen hänen on mahdollista kiintyä tähän. Tämä tarvitsee toteutuakseen ohjaajalta

nuoren ymmärtämistä, hyväntahtoista mutta jämäkkää suhtautumista, lapsen tai nuoren tarpeiden tyydyttämistä sekä riittävää auktoriteettia, jota lapsi tai nuori voi arvostaa.

Usein sijaishuollon lapsilla ja nuorilla on aiempia hylkäämis- tai rangaistuskokemuksia vastauksena hänen käytökseensä. Omaohjaajan onkin tärkeää onnistua kestämään nuoren provosointi sekä oma vihamielinen, rankaiseva tai hylkäävä vastauksensa. Kun omaohjaaja sietää lapsen tai nuoren negatiivisetkin tunteet, käsittelee niitä ja palauttaa ne nuorelle paremmin siedettävässä muodossa, lapsi ja nuori oppii tunnistamaan ja hallitsemaan omia tunteitaan. Omaohjaaja joutuu ottamaan vastaan myös kärsimyksen ja ahdistuksen tunteita auttaessaan lasta käymään läpi näitä tunteita. Omaohjaaja saattaa kokea usein ärtymystä, voimattomuutta ja syyllisyyttäkin. Nämä tunteet verottavat voimia ja uuvuttavat. Koska lapselta tai nuorelta tuleva positiivisen palautteen saamiseen voi mennä pitkään, on työryhmän tuki sekä työnohjaus välttämättömiä työssä jaksamisen välineitä. (Karppinen, 2000, s.18–19.)

4 HOIDOSSA KÄYTETTÄVIÄ MENETELMIÄ

Lasten ja nuorten hoidon tarve tiedostetaan yksiköissä hyvin, mutta hoitomenetelmät ja niiden soveltaminen vaihtelee eri yksiköissä. Yksiköt löytävät ja kehittävät itse hoitoaan ja sopivia menetelmiä verkostoja hyödyntäen. Tietoisilla hoitomenetelmillä vastataan yksilöllisesti lapsen tai nuoren hoidon tarpeeseen. Menetelmiin kouluttamisen lisäksi on huolehdittava ohjaajien motivoinnista ja jaksamisesta. (Tervonen-Arnkil, 2000, s. 6–7.) Seuraavaksi käyn lyhyesti läpi joitain perhetyön yksikön profiiliin sopivia työmenetelmiä.

4.1 Perhetyö työmenetelmänä

Pääsääntöisesti lastensuojeluyksiköiden työtapa on perhekeskeinen. Lasten ja nuorten perheiden kanssa pyritään hyvään yhteistyöhön, ja tarkoituksena on luoda yhteiset tavoitteet lapsen kasvua koskevissa asioissa sekä lapsen ja vanhempien välisen yhteydenpidon ja lapsen ja perheen välisen suhteen tukeminen. (THL, 2021.) Lapsen sijoittaminen takaisin kotiin on yleensä mahdollista vain, kun perheessä tapahtuu todellisia muutoksia lapsen kasvuolosuhteisiin, joka tarkoittaa yleensä tiivistä työskentelyä myös perheen kanssa sijoituksen aikana (Tervonen-Arnkil 2000, s. 6). Koska perheenjäsenet ovat lapselle tai nuorelle hänen elämänsä keskeisimmät henkilöt, ei sijoitus pysäytä heidän vaikutustaan lapseen tai nuoreen. Lapsen tai nuoren vanhemmilla on suuri merkitys siinä, miten sijoitus sekä mahdollisuus luottaa yksikön ohjaajiin, toteutuu. Perhetyön keskeiset tavoitteet ovat laitoshoidon mahdollistuminen, vanhemmuuden ja perheenjäsenten vuorovaikutuksen vahvistuminen ja kehittyminen sekä lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukeminen.

Yhteistyötä perheen kanssa tehdään koko sijoituksen ajan aina tutustumiskäynniltä asti. Eri laitoksissa on erilaisia tapoja perheen kuulemiseen sijoituksen alussa esimerkiksi haastatteluja ja lomakkeita. Sijoituksen käynnistyttyä perheeseen pidetään yhteyttä sovitulla tavalla. Yleensä omaohjaaja pitää perhettä ajan tasalla lapsen tai nuoren kuulumisista, arjen asioista, sekä perhettä kannustetaan pitämään myös itse yhteyttä lapseen tai nuoreen puhelimitse ja vierailemalla yksikössä. Kotilomista ja -vierailuista sovitaan myös yksilöllisesti. Vanhemmat osallistuvat myös lapsen tai nuoren sijoituksen ja tavoitteiden suunnitteluun sekä palavereihin, joissa näiden toteutumista arvioidaan. Jos lapsen tai nuoren perhettä ei tavoiteta henkilökohtaisesti, eikä hän vieraile yksikössä, häneen voidaan pitää yhteyttä kirjallisesti. Ohjaajan ammatillinen suhtautuminen sekä lapseen tai nuoreen että tämän perheeseen, ja mahdollisista negatiivisista tunteista huolimatta riittävä myötäeläminen ja paneutuminen perheen tilanteeseen, tukee lapsen tai nuoren kasvua ja kehitystä. (Karppinen, 2000, s. 71–76.)

4.2 Vauvaperhetyö

Ensi- ja turvakotien liiton julkaiseman Vauvatyön käsikirjan esipuheen lopussa sanotaan: ”Jokaisella vauvalla on oikeus turvalliseen alkuun, kasvuun ja kehitykseen.” Esipuheessa tuodaan esille myös sikiö ja vauva-ajan stressin vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen kasvuun ja kehitykseen, ja sitä myötä tarve vahvalle ammatilliselle osaamiselle ja sensitiiviselle työotteelle nimenomaan vauvaperheen kanssa työskenneltäessä. (Henttonen ym., 2020, s. 8–10.) Odotus- ja vauva-aikaan liittyvistä lisäkoulutuksista ohjaaja saa perustan vauvaperheen kanssa työskentelyyn. Esimerkiksi varhaista vuorovaikutusta ja sen tukemista, kiintymyssuhteita, mentalisaatiota ja traumateorioita käsittelevät koulutukset tuovat työhön välineitä. (Henttonen ym., 2020, s. 117.)

Tukea tarvitsevan vauvaperheen kanssa tehtävä työ voidaan mielellään aloittaa jo raskausaikana. Tällöin voidaan vahvistaa vanhemman mielikuvia vauvasta, luomaan turvallista kiintymyssuhdetta sekä auttaa valmistautumaan vanhemmuuteen. Varhaisessa vaiheessa tuki voi olla intensiivisempää, erityisesti jos vauva on kovin itkuinen tai heräilee paljon. Vauvavaiheen jälkeen tukea voidaan vähentää perheen toimintakyky huomioiden. Vaikka työskennellessä ratkottaisiin vanhempien kriisejä ja asioita, näissäkin tilanteissa vauvan etu ja tarpeet pitää kuitenkin olla ensisijaisia. Tätä voi toteuttaa esimerkiksi verkostokokouksissa huomioimalla vauvan ja kysymällä tämän kuulumisia. Yhdessä vanhemman kanssa voi havainnoida vauvaa ja näin vahvistaa vauvan ja vanhemman suhdetta tekemällä sen näkyväksi ja kuuluvaksi. Työskentelylle asetetaan selkeät tavoitteet vauvan ja vanhemman näkökulmasta ja vauvan havainnointiin sekä niistä kirjaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. (Henttonen ym., 2020, s. 8–10.)

4.3 Terapeuttinen orientaatio ja mielellistäminen

Terapeuttinen orientaatio ei ole mikään tietty yksittäinen työmalli vaan laajempi orientaatio työskentelyyn. Sitä voidaan luonnehtia suunnitelmalliseksi, kasvatukselliseksi ja kuntouttavaksi toiminnaksi. Terapeuttisen orientaation periaatteita voidaan soveltaa monenlaisiin laitospuotoihin. Orientaation perusta on lasten ja nuorten elä-

mäntilanteiden erityisyyden tunnistaminen ja heidän ennen sijoitusta kokemiin traumoihin vastaaminen, käsittely ja muutosten aikaansaaminen ilman pysyviä vaurioita lapsessa tai nuoressa. Työskentelyn keskeisiä periaatteita ovat turvallisuus, yhteistyö lapsen tai nuoren vanhempien kanssa, yhteisöön ankkuroidut palvelut, yhdessä arjen jakaminen, eläminen ja oppiminen sekä tutkimustiedon hyödyntämistä hoitomalleissa ja selkeää toimintastrategiaa. (Eronen & Laakso, 2016, s. 19.)

Jari Sinkkonen on teoksessaan *Kiintymyssuhteet elämänkaaressa* listannut hyvän omaohjaajan ominaisuuksiin kyvyn tukea lapsen tai nuoren valmiuksia mielellistämiseen eli mentalisointiin. Hän myös kertoo sen yksinkertaisimmillaan tapahtuvan kii-reettömällä kuuntelulla ja kiinnostuneella kyselyllä. (Sinkkonen, 2018, s. 178.) Vaikka varsinaisesti mielellistäminen ei ole siis ole lastensuojeluyksikön ohjaajan käyttämä työmuoto, käsittelen sitä hieman tämän otsikon alla, sillä se on hyödyllinen taito traumaattisten asioiden käsittelyssä, ja omaohjaaja voi auttaa nuorta kehittämään tätä taitoa. Mielellistäminen on vaihtoehtojen pohtimista, yritys ymmärtää toisen näkökulmaa, myötätunnon lisäämistä ja empaattista ymmärtämistä. Mielellistäminen tapahtuu tässä hetkessä, ja on tärkeää erottaa mennyt tästä ajasta, jotta traumaattista kokemusta voi tarkastella neutraalimmin. (Sassi & Syrjä, 2019.) Traumaterapiakeskuksen Apua vanhemmuuteen opas antaa monipuolisia, tarkkoja ja helposti toteutettavia ohjeita nykyhetkeen kiinnittymiseen, joka mahdollistaa myös mielellistämisen, mutta on monelle traumaattisia tapahtumia kokeneelle muutenkin hyödyllistä. Heidän ohjeissaan käytetään muun muassa ankkureiksi kutsuttavia esineitä tai asioita, jotka auttavat kiinnittymään ja keskittymään nykyhetkeen. (Apua vanhemmuuteen, 2012–2016.)

4.4 Seikkailu- ja elämypedagogiikka

Toiminnallisuus on havaittu hyväksi työskentelytavaksi monilla lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien kentillä, mukaan lukien huostaan otettujen lasten ja nuorten kanssa tehtävä työ. Erilaiset seikkailu-, toimintaelämykset ja kokemukset ovat hyvä lähtökohta lapsen kuntoutumiselle ja toiminnallisuuden kautta päästään usein myös kiinni tunne-elämän ongelmiin. (THL 2022.) Osalla sijoitetuilla lapsilla ja nuorilla

voi olla taustallaan epäsosiaalista oireilua, joka on yhteydessä elämishakuisuuteen. He voivat hakea elämäänsä tyypillistä enemmän jännitystä, vaihtelua ja riskejä. Seikkailu- ja elämystoiminta voi tarjota vaihtoehdon korvaamaan epäsosiaalisiin ärsykkeisiin perustuvia elämyksiä, kuten päihteet ja rikollisuus. Toiminta on hyvä kanava purkaa aktiivisuutta, lisätä yhteisöllisyyttä sekä tarjota korjaavia kokemuksia. Seikkailu- ja elämypedagogiikkaa voidaan toteuttaa harrastuksenomaisesti tai osana perushoitoa tai kuntouttavaa terapiaprosessia, jolloin toiminta on kirjallisesti määriteltyä ja sen tavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Elämyksellinen toiminta voi olla yksi kanava saada luotua kontakti vaikeasti tavoiteltavaan lapseen tai nuoreen. Yhteisen toiminnan, vaikka pelin tai leikin lomassa, myötä ohjaajalle ja lapselle tai nuorelle avautuu tilaisuus kokea asioita yhteisestä näkökulmasta, joka voi olla varsinkin alussa toimiva keino saada kontakti. (Pasanen 2000, s. 63–67.)

5 LAPSEN JA NUOREN OSALLISUUS

Lasten ja nuorten osallisuus on nykyään esillä paljon lastensuojeluun liittyvissä keskusteluissa. Lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua, tulla kuulluksi ja saada tietoa on tullut yhä tärkeämmäksi asiasta käytyjen keskustelujen ja tehtyjen tutkimusten myötä. Tarkoitus ei ole sivuuttaa aikuisten vastuuta lapsista ja nuorista vaan tuoda lapsi nähdyksi ja kuulluksi tasaveroisena hänen asioitaan käsiteltäessä. (Hotari, 2007, s. 1.) Lapsella on lain määrittämä oikeus osallisuuteen. YK:n lasten oikeuksien sopimus velvoittaa ottamaan huomioon lapsen näkemykset häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimituksissa iän ja kehitystason mukaisesti (SopS 60/1991, 12. artikla). Suomen perustuslaki sanoo, että lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä sekä kehitystään vastaavasti heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Perustuslaki 731/1999, 6§). Myös laissa sosiaalihuollon asiakkaasta ja asemasta sekä lastensuojelulaissa säädetään lapsen osallisuudesta häntä koskevissa asioissa. Lastensuojelulaissa mainitaan lapsen kuuleminen, puhevallan käyttö ja edunvalvonta sekä lapsen mielipiteen ja toivomusten selvittäminen iästä riippumatta. Lapselle on myös annettava tietoa hänen asioistaan. 12 vuotta täyttäneellä lapsella on huoltajansa

ohella oikeus käyttää puhevaltaa lastensuojelussa. (Lastensuojelulaki 417/2007, luku 4, 20§-24§.)

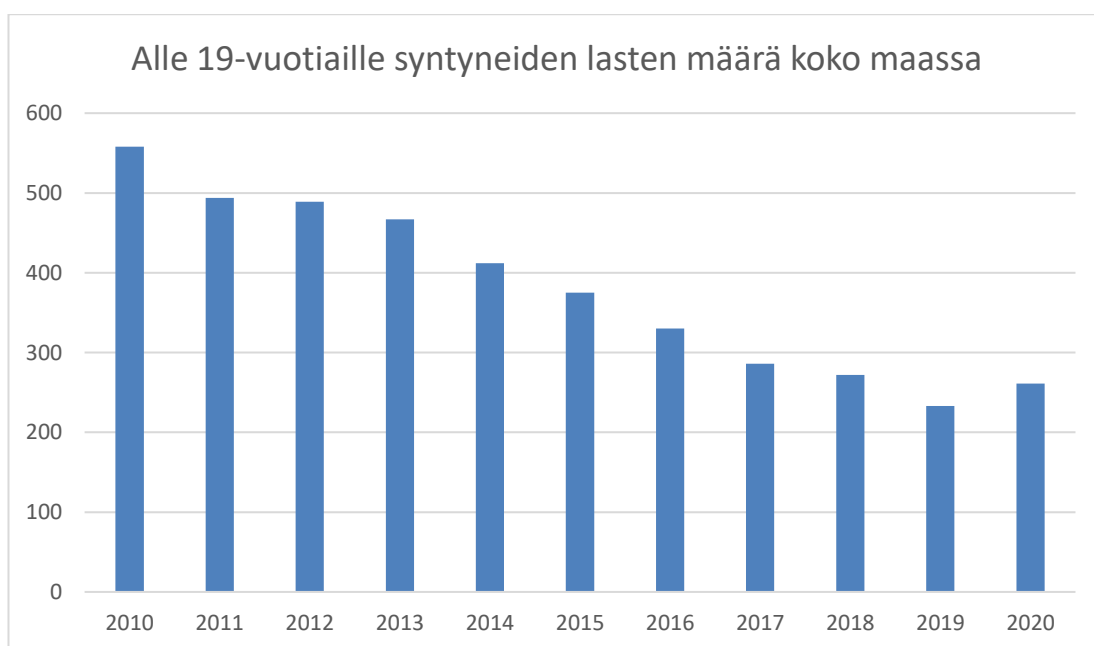
Yksi lastensuojelujärjestelmän perustehtävä on lasten oikeuksien toteutumisen turvaaminen. Se tarkoittaa lapsen turvallisuuden ja kehityksen edellyttämien perustarpeiden täyttämistä. Jo tätä tehtävää toteuttaessa lastensuojelujärjestelmä edistää lapsen osallisuutta. (Tanskanen & Timonen-Kallio, 2010, s. 24.) Lastensuojelun tulee toimia lapsen tai nuoren edun mukaisesti häntä koskevissa asioissa. Osallisuus lastensuojelussa tarkoittaa sitä, että lapsi on itse mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Lapsen osallistuminen itselleen merkittävien asioiden käsittelyssä on ratkaisevaa hänen identiteettinsä kehittymisen kannalta. Aiemmat lapsia koskevat psykologiset ja lääketieteelliset teoriat lastensuojelutyössä ovat saaneet viime vuosina tilalleen reflektivoivaa, yksilöön ja tilanteeseen herkistävää asiantuntijuutta. Tämä on edistänyt lasten toimijuutta, osallisuutta ja kuulluksi tuleamista. Tärkeimpiä elementtejä on vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä.

Osallistaminen koskee molempia osapuolia, jolloin asiakas osallistaa työntekijää omaan elämäänsä ja työntekijä pyrkii työskentelyssään tukemaan asiakkaan näkökulmaa. Nuorten odotukset heitä osallistavaan työskentelyyn ovat hyvin inhimillisiä: luottamuksen rakentaminen, avoimuus, yksilönä huomioiminen, kunnioitus, kiireetömyys ja hienovarainen lähestyminen. Kun taas heidän kokemuksensa kuulematta jäämisestä vähentää mielenkiintoa osallistumiseen. (Bardy, 2009, s. 117–130.) Lapsen osallisuus lastensuojelussa edistää myös hänen osallisuuttaan yhteiskunnassa ja omissa toimintaympäristöissään. Tuottamalla lapselle kokemuksia hyväksytyksi tulemisesta sekä hänen kuulemisestaan ja vaikuttamismahdollisuuksistaan, luodaan edellytyksiä hänen itsenäiselle toimintakyvyilleen yhteiskunnassa. (Tanskanen & Timonen-Kallio, 2010, s. 25.)

6 NUORET VANHEMMAT

Nuorista äideistä puhuttaessa käytetään yleisesti termiä teiniäiti. Teiniäidillä tarkoitetaan 13–18-vuotiasta äitiä. Termillä on ollut aiempina vuosikymmeninä negatiivinen kaiku, ja vaikka on jo huomattu nuoren voivan olla emotionaalisesti kypsä ja vastuullinen äiti, teiniäiti nimitys luo edelleen myös negatiivisia mielikuvia. (Hakala & Siirilä, 2016, s. 7.) Tämän vuoksi käytän tässä opinnäytetyössä teiniäidin sijaan termiä nuori vanhempi.

Alle 18-vuotiaiden raskaudet ovat vähentyneet tasaisesti viime vuosikymmeninä vuoteen 2019 asti, jolloin niiden määrä ei enää laskenut. Tuolloin noin 80 % raskauksista päättyi raskauden keskeytykseen. (Virtanen, 2020.) Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tilastoraportin mukaan yleisesti ottaen raskauden keskeytykset ovat vähentyneet. Nuorten, 15–19-vuotiaiden, raskauden keskeytykset ovat vähentyneet melko nopeasti koko 2000-luvun ajan. (Tilastoraportti 26/2020.) Myös nuorten synnyttäjien määrä on koko maassa vähentynyt huomattavasti viime vuosina. Kun vuonna 2010 alle 19-vuotiaille syntyi 558 lasta, vastaava luku oli vuonna 2020 enää 261. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Kymmenen vuoden aikana alle 19-vuotiaille äideille syntyneiden lasten määrä koko maassa. (tietoanuorista.fi, 2022).

Nuoruusiässä irrottaudutaan lapsuudesta ja aikuisen identiteetti muodostuu. Raskaaksi tuleminen kesken tämän vaativan kehitysvaiheen asettaa nuoren suurien haasteiden eteen. Hän joutuu tekemään ehkä siihenastisen elämänsä suurimman päätöksen raskauden jatkamisesta tai keskeyttämisestä, ja selvittää päätöksensä myötä tulevista psykologisista, emotionaalisisista ja fyysisistä haasteista. 2000 luvulla nuorten vanhemmuuden haasteita on lähestytty enemmän sosioekonomisesta näkökulmasta. Samat tekijät, jotka usein johtavat raskauteen, vaikuttavat myöhemminkin äidin ja lapsen hyvinvointiin. Nuorella äidillä on 20–35 vuotiaisiin naisiin verrattuna suurempi riski kohdata sekä terveydellisiä että sosiaalisia haasteita sekä haasteita opiskelussa ja työelämään siirtymisessä. Riskeistä huolimatta nuoren raskaus ja äitiys voivat olla kuitenkin myös positiivinen kokemus. Nuorista äideistä puhuttaessa pitääkin muistaa, että kokemukset voivat olla hyvin erilaisia ikäryhmän nuorempien ja jo täysikäisten vanhempien nuorten välillä. (Halonen & Apter, 2010.)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Lähtökohdat, tavoitteet ja menetelmät

Ajatus Haikaranpesän omaohjaajatyön kokemusten tutkimisesta nousi esimiesharjoitteluni aikana. Haikaranpesässä sekä Lehmuskolon muissa yksiköissä oli vuonna 2021 keskistytty kehittämään omaohjaajatyötä, ja tästä keskustelusta nousi esiin tarve kuulla miten Haikaranpesän asiakkaat ovat kokeneet omaohjaajatyön. Yhteisellä päätöksellä harjoitteluni ohjaajan kanssa päätimme, että tutkisin asiaa opinnäytetyössäni. Varsinaiseksi yhteyshenkilöksi opinnäytetyötä aloittaessani tuli Haikaranpesän vastaava ohjaaja, jonka kanssa yhteistyö olikin jo tuttua ja luontevaa harjoittelujen ajalta. Pohdimme yhdessä, miten ja millä laajuudella tutkimus olisi paras toteuttaa. Tulimme tulokseen, että kysely toteutetaan sähköpostitse lähetettävällä kyselyllä, johon vastaaja voi vastata anonyymisti. Tutkimusaineisto kerätään siis käyttämällä laadullista kyselytutkimusta.

Koska tutkimuksen tavoite on kerätä vastauksina tietyn ryhmän kokemuksia ja ajatuksia vastauksena tutkimusongelmaan, on kvalitatiivinen tutkimus tähän tarkoitukseen sopiva. Kysely sisältää myös avoimia kysymyksiä, joita voisi verrata puolistrukturoituun haastatteluun. Vaikka tutkimuksen arvioitu otanta on pieni, korkeintaan noin kymmenen vastaajaa, anonyymisti vastattava kyselytutkimus on kohderyhmälle sopivin. Anonyymiyys todettiin tärkeäksi kriteeriksi, jotta saisimme mahdollisimman totuudenmukaisia vastauksia. Sähköpostitse vastaajille lähetettävään kyselyyn vastaajat voivat osallistua mistä ja milloin tahansa, ja vastata avoimemmin kuin henkilökohtaista haastattelua käytettäessä. Lomakkeeseen lisättäisiin kuitenkin kohta, johon voi jättää yhteystiedot, jotta halutessaan vastaaja voi osallistua lisäksi henkilökohtaisen haastatteluun tuodakseen esille laajemmin kokemuksiaan.

Kyselyn tavoitteena on saada selville asiakkaiden mielipiteitä ja kokemuksia omaohjaajan kanssa käytetystä ajasta sekä toiveita omaohjaajan kanssa tehtävään työhön. Tavoite on, että vähintään puolet kyselyn vastaanottajista antaisi vastauksen. Keskustelimme yhteyshenkilöni kanssa myös mahdollisuudesta, että kohderyhmä huomioiden vastauksia ei välttämättä tule niin paljon tai ollenkaan.

Käytännössä kyselytutkimus toimitetaan vastaajille Haikaranpesän kautta, sähköpostitse toimitettava linkki, jolloin minulle ei välity vastaajien yhteystiedot. Varsinaisessa kyselylomakkeessa ei kysytä mitään tunnistetietoja. Kyselyssä on sekä valinta-että avoimia kysymyksiä. Mikäli mahdolliset jatko haastattelut käydään suullisesti, ne litteroidaan analysoinnin helpottamiseksi. Laadullisen kyselytutkimuksen analysointi voidaan määrittellä aineiston tiivistämiseksi ja jalostamiseksi. Käytän tämän analyysin purkamisessa menetelmänä teemoittelua. Teemoittelulla saan aineiston jäsenneltyä sekä paikannettua aineistosta tutkimusongelman kannalta keskeiset teemat. (Kallinen & Kinnunen, 2021.) Teemoittelun jälkeen varsinaisen analyysin tekemisessä aineisto käydään läpi ja tulkinta aloitetaan lisäämällä omaa pohdintaa, kytköksiä teoriaan, kysymyksiä, jne. Tässä kohtaa voidaan nostaa myös esiin tutkimusongelmaa kuvaavia sitaatteja. (Valli, 2018. s. 189–190.) Vaikka keräämäni aineisto ei määrällisesti tule varmastikaan olemaan suuren suuri, uskon siitä saatavan vastauksia specifiin tutkimusongelmaan. Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitoksen tutkielmanteon tukisivuilla kiteytetään erinomaisesti: ”Hyvä perusteellinen analyysi suppe-

asta tutkimuskohteesta ja selvästi rajatusta tutkimusaineistosta on pääsääntöisesti parempi kuin raapaisu, jonka informaatioarvo jää vähäiseksi ja kiistanalaiseksi” (Saukonen, 2006).

7.2 Toteutus

Aloin suunnittelemaan kyselyn kysymyksiä tutkimusongelmien pohjalta: Miten Haikaranpesän nykyiset ja entiset asiakkaat ovat kokeneet omaohjaajatyöskentelyn? Ovatko he kokeneet omaohjaajatyön riittäväksi ja hyödylliseksi? Mikä on ollut heidän mielestään parasta omaohjaajatyössä? Millaista omaohjaajatyötä he toivoisivat heidän ja heidän lastensa kanssa tehtävän? Apuna kysymysten laatimisessa käytin tätä opinnäytetyötäni varten kerättyä tietoa omaohjaajuudesta sekä Haikaranpesän omaa omaohjaajamateriaalia. Apunani oli myös Haikaranpesän yhteyshenkilö, jonka kanssa pidimme yhteyttä sähköpostitse sekä puhelimitse. Laadin alustavia kysymyksiä listaksi ja siirsin osan niistä kyselypohjiin, jotta pystyn vertailemaan miten kysymykset saa niihin aseteltua ja millaisia vaihtoehtoja vastausten asetteluun on saatavilla. Kokeilin paria erilaista verkkokyselypohjaa kyselyn laatimista varten, ja päädyin helppokäyttöiseen Google formsiin, joka oli tuttu jo aiemmin. Sillä sain laadittua kyselyn, joka oli ulkoilmeeltään selkeä ja kysymyksiin helppo vastata. Kävimme kysymykset läpi yhteyshenkilöni kanssa, ja muokkasin niitä toimivampaan muotoon yhteisen pohdinnan myötä. Alun perin laatimistani kysymyksistä jäi lopulliseen kyselyyn noin kaksi kolmasosaa. Osa jäi pois, koska en katsonut niiden olevan relevantteja tutkimusongelmaan nähden ja osa liian samankaltaisena toisen kysymyksen kanssa. Kysely haluttiin pitää myös melko lyhyenä ja tarvittaessa nopeasti vastattavana, sillä arvioimme liian pitkän tai paljon sanallisia vastauksia vaativan kyselyn karsivan vastaajia. Kyselyyn jätettiin kuitenkin vaihtoehdoksi antaa monivalintakysymyksiin myös sanallisia vastauksia, jotta vastaajat voivat halutessaan avata vastauksiaan.

Kyselyn alkuun laadin ohjetekstin vastaamiseen. Ohjeessa selvennettiin, mitä kyselyn omaohjaaja-ajalla tarkoitetaan. Siinä myös ohjattiin jo Haikaranpesästä pois muuttaneita vastaajia vastaamaan ajatellen sitä aikaa, kun asuivat Haikaranpesässä.

Tehtyäni yhdessä pohditut muokkaukset kysymyksiin yhteyshenkilöni esitteli kyselyn Haikaranpesän työryhmälle ja hyväksyi sen toteutettavaksi. Aluksi kysely kävi vielä heidän työryhmänsä ”testivastattavana”, jotta näkisin miten vastaukset näkyvät itselläni, ja jotta saisin vielä palautetta kyselyn toimivuudesta. Kysely todettiin testikierroksella toimivaksi ja selkeäksi. Tämän jälkeen tyhjensin vastaukset ja päätimme, miten pitkään varsinainen kysely on vastaajille auki. Tulimme tulokseen, että sopiva vastausaika on noin viikon ajan. Vastausaikaa ei ollut syytä jättää pitkäksi, sillä todennäköistä oli, että mikäli kyselyn vastaanottaja ei heti tai saman päivän aikana kyselyn vastaanottamisesta vastaa siihen, hän ei palaa siihen enää tulevina päivinä.

Yhteyshenkilöni laittoi kyselyn sähköpostitse matkaan varsinaiselle kohderyhmälle lokakuussa ja vastausaikaa oli kymmenen päivää. Kysely (LIITE 1) lähti Haikaranpesän neljälle nykyiselle asiakkaalle sekä kymmenelle entiselle asiakkaalle. Koska kysely haluttiin toteuttaa anonyymina, en voinut rajoittaa annettavien vastauksien määrää yhteen vastaukseen per henkilö, sillä sen rajoittaminen olisi tarkoittanut, että vastaajan pitää ilmoittaa sähköpostiosoite. Tässä kohtaa nousi mahdolliseksi ongelmaksi siis se, että joku voisi vastata useammin kuin kerran ja näin ollen vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Keskusteltuani tästä Haikaranpesän yhteyshenkilön kanssa, tulimme kuitenkin tulokseen, että olisi erittäin epätodennäköistä, että joku vastaisi kahdesti tai useammin. Koska kyselyyn vastaamisen jälkeen vastaajalle välitettiin myös automaattinen viesti, jossa kiitettiin annetusta vastauksesta, eikä ilmoitettu mahdollisuudesta antaa uutta vastausta, uskoimme sen riittävän estävän useat vastaukset.

7.3 Tutkimuksen tulokset

Kyselyyn tuli määräajassa vastauksia viisi kappaletta, jonka jälkeen suljin mahdollisuuden vastata. Kysely lähetettiin sähköpostitse neljälletoista vastaajalle, joista tosin kahden yhteystietojen oikeellisuus jäi avoimiksi, sillä yhteyshenkilöltäni saaman tiedon mukaan heillä sähköposti ei näkynyt vastaanotettuna. Eli kaksitoista vastaanottajaa sai varmasti kyselyn. Tavoitteena ollut vastaajamäärä puolet kyselyn vastaanottajista ei siis ihan toteutunut, mutta lähes kuitenkin.

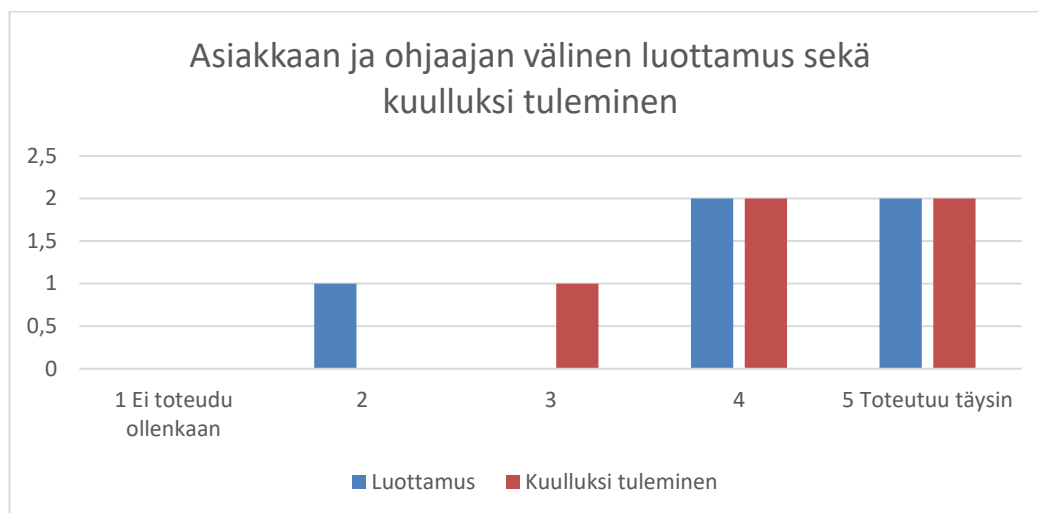
Ensimmäisenä taustakysymyksenä kysyttiin, miten pitkään vastaaja on asunut Haikaranpesässä. Sillä, miten pitkään vastaaja on asunut yksikössä, on merkitystä saatuihin vastauksiin, sillä suhde omaohjaajaan kehittyy ajan kuluessa. Vastaajista 80 % eli neljä vastaajaa oli asunut Haikaranpesässä 0–1 vuotta ja 20 % eli yksi vastaaja 1–3 vuotta. Voidaan ajatella, aiemmin Omaohjaajatyö lastensuojeluyksikössä kappaleessa esitettyyn Sinkkosen tekstiin nojaten, että yli vuoden yksikössä asuneella asiakkaalla suhde omaohjaajaan on ehtinyt kehittyä syvemmäksi kuin vähemmän aikaa asuneilla vastaajilla. Toisena taustakysymyksenä kysyttiin, onko omaohjaajapari pysynyt samana koko yksikössä asumisen ajan. Omaohjaajapari oli pysynyt samana 80 % eli neljällä vastaajalla ja 20 % eli yhdellä vastaajalla vähintään toinen omaohjaajista oli vaihtunut kerran. Myös tämä vaikuttaa saatujen vastausten käsittelyyn, sillä vaihtunut omaohjaaja on aloittanut kiintymyssuhdeprosessin alusta.

Ensimmäiset varsinaiset kysymykset koskivat aikaa omaohjaajan/omaohjaajien kanssa. Neljä vastaajaa koki, että omaohjaajilla on ollut riittävästi aikaa heille. Yksi vastaaja koki, että omaohjaajilla ei ollut riittävästi aikaa hänelle. Molempien omaohjaajien aikaa tasapuolisesti koki saaneensa 40 % eli kaksi vastaajaa. 60 % eli kolme vastaajaa koki, ettei omaohjaajien kanssa vietetty aika jakautunut tasapuolisesti omaohjaajien kesken.

Omaohjaajatyön koki hyödyllisenä 40 % eli kaksi vastaajaa. Yksi vastaaja koki, ettei omaohjaajatyöstä ole hänelle ollenkaan hyötyä. Kaksi vastaajaa koki omaohjaajatyön joskus hyödylliseksi.

Kyselyssä esitettiin kuusi väittämä tyylistä kysymystä, jonka vastaaja arvioi kohdallaan toteutuvan asteikolla 1–5. Asteikossa 1 tarkoitti ettei väittämä toteudu ollenkaan hänen kohdallaan ja 5 tarkoitti että väittämä toteutuu täysin. Asteikon luvuille 2–4 en ollut antanut sanallista määrettä, vaikkakin se jättää tulkinnan varaa vastaajalle. Voidaan kuitenkin olettaa heidän ajattelevan loogisesti, että valinta 3 tarkoittaa väittämän toteutumista keskimäärin, valinta 2 keskimääräistä heikommin ja valinta 4 keskimääräistä paremmin.

Ensimmäinen väittämä koski asiakkaan ja omaohjaajan välistä luottamusta. Yksi vastaaja (20 %) koki, että hänen ja omaohjaajan välinen luottamus on keskimääräistä heikompi, mutta ei kuitenkaan täysin olematonta. Kaksi vastaajaa koki hänen ja omaohjaajan välisen luottamuksen keskimääräistä paremmaksi ja kaksi vastaajaa arvioi heidän välillään olevan täyden luottamuksen. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Asiakkaan kokemus hänen ja ohjaajan välisestä luottamuksesta sekä asiakkaan kokemus kuulluksi tulemisestä.

Toinen väittämä koski sitä, miten hyvin asiakas kokee omaohjaajan tukevan häntä vanhemmuudessa ja arjen rutiineissa. Kolme vastaajaa arvioi omaohjaajien tukevan täysin heitä näissä asioissa. Yksi vastaaja arvioi tämän toteutuvan keskimääräistä paremmin ja yksi keskivertoisesti. Kolmannessa väittämässä kysyttiin, miten hyvin asiakas kokee omaohjaajien olevan perillä ja huolehtivan heidän elämänsä asioista, esimerkiksi koulu, lääkärit, harrastukset ym. Kaksi vastaajaa koki omaohjaajien olevan täysin perillä heidän asioistaan, kaksi keskivertoa paremmin ja yksi arveli omaohjaajien olevan perillä heidän asioistaan vain osittain valitsemalla asteikolta 3. Neljännessä väittämässä pyydettiin arvioimaan, miten hyvin asiakas kokee omaohjaajan kuuntelevan häntä. Yksi vastaaja arvioi tämän toteutuvan keskivertoisesti, kaksi keskivertoa paremmin ja kaksi vastaajaa koki tämän toteutuvan täysin. (Kuvio 3.)

Viides väittämä koski sitä, miten hyvin asiakas arvioi itse huolehtivansa omaohjaajatyön avoimuudesta ja sujuvuudesta sekä yhteisten sääntöjen kunnioittamisesta. Kaikki vastaajat arvioivat vähintään keskivertoa paremmin huolehtivansa omalta osaltaan, että työskentely omaohjaajien kanssa olisi toimivaa. Kolme vastaajaa kertoi tämän

toteutuvan täysin. Kuudennessa väittämässä pyydettiin arvioimaan tavoitteiden asettamista ja niihin pääsemistä, kokeeko asiakas, että saa omaohjaajalta tukea tähän. Kaksi vastaajaa arvioi tämän toteutuvan täysin, kaksi keskivertoa paremmin ja yksi osittain.

Väittämien jälkeen sai vapaaseen tekstikenttään perustella antamiaan vastauksia, tähän ei tullut yhtään vastausta.

Seuraavissa kysymyksissä vastattiin antamalla vapaamuotoinen vastaus tekstikenttään. Vastaukset olivat pääosin hyvin lyhyitä, mutta informoivia. Koska kysymyksissä kysyttiin myös vastaajan toiveista omaohjaajan kanssa tehtävään työhön, oli mahdollisuus valita tekstivastauksen sijaan ”en asu enää Haikaranpesässä”. Näistä vastauksista tuli ilmi, että kolme vastaajaa ei enää asu Haikaranpesässä, joten kyselyn viimeisiin kysymyksiin vastasi vain kaksi vastaajaa.

”Tuki, luottamus, avoimuus ja yhteys.” (Vastaaja 5)

Ensimmäinen kysymys tässä sarjassa koski omaohjaajan kanssa vietettyä aikaa ja tehtyä omaohjaajatyötä. Vastaajia pyydettiin kertomaan, mikä tässä on ollut hänen mielestään parasta. Tässä kohtaa esiin nousi erityisesti asiakkaan ja omaohjaajan välinen luottamus, avoimuus ja yhteys, sekä omaohjaajalta saatu tuki. Heidän välillään omaohjaajatyö näyttäytyy juuri sellaisena kuin se parhaimmillaan onkin, yhteys ja avoimuus luo molemmin puolista luottamusta. Yhden vastaajan mielestä mikään omaohjaajan kanssa tehdystä työstä ei ole noussut positiivisesti esiin, vaan hän on kokenut työn lähinnä raskaana.

Toinen kysymys koski omaohjaajan kanssa vietettyä aikaa ja asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia siihen. Miten olet itse voinut vaikuttaa kanssasi vietettyyn aikaan omaohjaajan kanssa? Lähes kaikki, yhtä vastaajaa lukuun ottamatta, koki tulleensa kuulluksi omaohjaajatyön suunnittelussa. Asiakkaat ovat voineet toivoa ja päättää mitä yhteisellä ajalla tehdään, jos yhteinen aika on vietetty yksikön ulkopuolella, he ovat saaneet päättää minne mennään. Yksi vastaaja nostaa esiin myös erään tärkeän asian, hän kokee, että on voinut mennä puhumaan omaohjaajilleen milloin vain. Monesti omaohjaaja-aika mielletään vain yhteisen vapaa-ajan viettona, mutta tässä vastauksessa tulee hienosti esiin se, että myös yhteiset keskustelut arjessa, aina kuunte-

leva aikuinen, on myös omaohjaaja-aikaa. Yksi vastaajista koki, ettei ole itse voinut mitenkään vaikuttaa omaohjaajan kanssa tehtävään työhön.

”Olen saanut esimerkiksi päättää mitä tehdään yhdessä, missä syödään jne.” (Vastaaja 3)

Viimeiset varsinaiset kysymykset koskivat asiakkaan toiveita hänen ja hänen lapsensa kanssa tehtävään työhön. Vastaukset näihin kysymyksiin olivat hyvin niukkoja, eikä varsinaisia toiveita tullut esiin. Vastauksista kävi ilmi, että he eivät osanneet ilmaista toiveitaan, tai he kokivat, että tällä hetkellä omaohjaajatyöskentely vastaa juuri nyt heidän odotuksiaan. Yksi vastaaja kertoi omaohjaajan tekevän juuri nyt hänen mielestään riittävästi asioita hänen lapsensa kanssa, eikä koe tarvetta asiaa mitenkään muuttaa. Vastaajilla oli myös mahdollisuus jättää avoin kommentti kyselyn aiheeseen liittyen, tähän ei tullut yhtään vastausta. Lopuksi heillä oli myös mahdollisuus jättää yhteystietonsa henkilökohtaista puhelimitse tai sähköpostitse tehtävää lisähaastattelua varten. Kukaan vastaajista ei ollut kiinnostunut keskustelemaan lisää aiheesta.

Koska otanta on melko suppea, vastauksista ei voi tehdä mitään yleispäteviä johtopäätöksiä omaohjaajatyöstä. Vaikkakin täytyy muistaa, että Haikaranpesä on toiminut vasta reilu neljä vuotta ja asiakaspaikkoja on seitsemän. Keskimääräinen sijoitusaika Haikaranpesässä on noin 10 kuukautta. Näihin faktoihin suhteutettuna vastauksista voi tehdä kuitenkin joitain johtopäätöksiä Haikaranpesän omaohjaajatyöstä yleisemmälläkin tasolla. Vastauksista voidaan päätellä, että asiakkailla on pääsääntöisesti positiivinen kokemus Haikaranpesän omaohjaajatyöstä. He kokevat, että omaohjaajalla on riittävästi heille aikaa, joskaan aika ei jakaudu tasapuolisesti molempien omaohjaajien kesken. Toki täytyy muistaa, että omaohjaaja tekee paljon työtä myös muun muassa asiakkaan verkoston kanssa, esimerkiksi paperityötä ja yhteydenottoja. Nämä eivät ole asiakkaan kanssa suoraan tehtävää työtä ja voivat tuntua asiakkaasta näkymättömältä, mutta tällöinkin omaohjaaja käyttää aikaa oman asiakkaansa asioiden hoitamiseen. Pääsääntöisesti asiakkailla on kokemus, että he ovat osallisia heidän kanssaan tehtävään työhön. He pystyvät kertomaan mielipiteitään ja vaikuttamaan siihen, miten omaohjaajatyötä heidän kanssaan tehdään. Kun asiakas koki, että omaohjaajalla on hänen kanssaan riittävästi aikaa, hän arvioi heidän välisensä luot-

tamuksen myös keskimääräistä paremmaksi. Tällöin asiakkailla oli myös keskimääräistä parempi kokemus siitä, että omaohjaaja tukee heitä sopivasti vanhemmuudessa ja arjen rutiineissa.

Tutkimuksen tulosten valossa omaohjaajatyö Haikaranpesässä toteutuu asiakkaan näkökulmasta pääsääntöisesti hyvin. Ajan jakautuminen omaohjaajien välillä toteutui tutkimuksen muihin osa-alueisiin nähden heikommin. Tämä ei silti tarkoita sitä, että se olisi negatiivinen asia. Tähän voisi kuitenkin jatkossa yrittää kiinnittää enemmän tietoisesti huomiota ja yrittää luoda mahdollisuuksia omaohjaaja-ajan jakautumiseen tasapuolisemmin omaohjaajien välillä.

Tutkimuksessa pyydettiin asukkaita myös ilmaisemaan toiveitaan omaohjaajatyöhön liittyen. Vastaukset tähän olivat hyvin niukkoja. Haikaranpesässä on myös asiakkaille tarkoitettu postilaatikko, johon voi halutessaan käydä jättämässä myös anonyymisti toiveitaan muiden asioiden lisäksi. Asiakkaiden osallisuutta voisi aktivoida esimerkiksi perhekokouksen yhteydessä kannustamalla kirjoittamaan ylös asian/asioita, joita he toivoisivat tapahtuvan. Toiveet voisivat liittyä ihan arkipäiväisiinkin asioihin, esimerkiksi toivoisivatko he omaohjaajan käyvän useammin heidän asunnoissaan juttelemassa kahden kesken, vai onko keskustelu luontevampaa yhteisissä tiloissa. Mahdollisesti myös valmiiden ideoiden joukosta valitseminen voisi toimia nuoren asiakkaan kanssa, joka ei saa ilmaista toiveitaan. Tämä voisi olla yksinkertaisemmillaan vaikka lista tavoista, joilla yhteistä aikaa arjessa on helppo järjestää, ja asiakas voisi rastittaa listasta hänelle sopivimmat tavat.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tutkimuksella saatiin vastauksia siihen, miten asiakkaat kokevat omaohjaajatyön Haikaranpesässä. Koska tutkimus tehtiin nimenomaan tähän yksikköön, ja kysymykset laadittiin heidän omaohjaajatyön mallin pohjalta, ne tuovat informaatiota työhön heidän asiakkaidensa näkökulmasta. En saanut tutkimukseeni niin paljon

tai niin informatiivisia vastauksia kuin olisin toivonut, mutta suhteessa yksikön kokoon ja sijoitusajan pituuteen, vastaukset loivat kohtuullisen hyvin yleiskuvaa omaohjaajatyön kokemuksista. Valittua tutkimusmenetelmää pohdittiin monelta kantilta ja sähköisesti lähetettävään kirjalliseen lomakkeeseen päädyttiin tarkastellen asiaa enimmäkseen vastaajan näkökulmasta. Toivoin, että olisin saanut pari vastaajaa myös jatkohaastatteluun, mutta en pitänyt sitä kovin todennäköisenä. Uskon, että vapaamuotoisempi keskustelu haastateltavan kanssa olisi tuonut esiin seikkoja, joita ei tässä tutkimuksessa tullut esiin.

Vastausten perusteella voitiin vetää johtopäätöksiä yleisesti Haikaranpesän omaohjaajatyöstä asiakkaiden kokemana. Asukkaat ovat suurimmilta osin olleet enimmäkseen tyytyväisiä heidän kanssaan tehtyyn työhön. He ovat kokeneet, että heidän ja omaohjaajan välillä on luottamus, omaohjaaja on tietoinen heidän asioistaan ja he saavat tukea vanhemmuuteen ja arkeensa.

Tätä työtä tehdessäni sain tärkeää kertausta jo ihan lastensuojelutyön perusasioista, sekä siitä mistä luotettavan tiedon voin tarkistaa. Vaikka nämä asiat ovatkin tiedossa, on niitä joskus silti hyvä kerrata ja palata tavallaan siihen mistä lähdettiin. Minulla ei ollut aiempaa kokemusta tutkimuskyselyn tekemisestä, kaikki siitä opittu informaatio oli minulle pääasiassa uutta. Ylipäätään myös tällaisen kirjallisen tutkimuksen tekeminen koen kehittäneen pitkäjänteisyyttä ja työskentelytaitojani. Lähden usein ”liian laveille teille” kirjallisia töitä tehdessäni, laajennan siis aineistoa koko ajan tarpeetoman paljon ja imen epäoleellistakin informaatiota. Opettelin tätä työtä tehdessäni kiinnittämään siihen tietoisesti enemmän huomiota. Pysin tunnistamaan ajoissa tilanteet, joissa olen harhautunut käymään läpi tietoa, joka on mielenkiintoista, mutta työn tekemisen kannalta epäoleellista. Tähän asiaan tulen jatkossakin kiinnittämään enemmän tietoisesti huomiota säästääkseni aikaa ja pysyäkseen suunnitelmassa. Ammatillisen kasvun näkökulmasta työn tekeminen ja kaikki sitä varten luettu ja käsitelty tieto ovat laajentaneet näkökulmia yleisellä tasolla lastensuojelutyön tekemiseen. Varsinkin asiakkaan osallisuuden varmistamiseen ja sen kokonaisvaltaiseen huomioimiseen aion kiinnittää vielä enemmän huomiota tulevaisuudessa. Omaohjaaja – työmenetelmä on käytössä varmasti lähes kaikissa lastensuojeluyksiköissä, ja siihen perehtyminen tuo lisäarvoa myös ohjaajan työhön, vaikka omaohjaajatyötä tehtäisiinkin hieman eri tavalla eri paikoissa.

LÄHTEET

Bardy, M. 2009. Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki. Yliopistopaino Oy.

Eronen, T. & Laakso, R. 2016. Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen työpaperi 44/2016. Verkkojulkaisu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-780-0> Viitattu 23.11.2021.

Hakala, E. & Siirilä, A. 2016. Raskausaikaan ja äidiksi tulemiseen liittyvän tuen, tiedon ja palveluiden tarve sekä saanti äitiysneuvolasta teiniäitien kokemana. AMK opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.12.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201603093015>

Halonen, M. & Apter, D. 2010. Teiniraskauden ja -äitiyden moninaiset haasteet. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Viitattu 6.12.2021. <https://www.duodecimlehti.fi/duo98744>

Henttonen, T., Sellergren, H. & Ruottinen, T. 2020. Vauvatyön käsikirja – Vauvatyötä haastavissa perheolosuhteissa. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja 5. Verkkojulkaisu. https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/etl_vauvatyokasikirja_2020. Viitattu 24.8.2021.

Hotari, K. 2007. Kuulluksi tuleminen lastensuojelussa – Nuorten kertomana. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 19.11.2021. https://scholar.google.fi/scholar_url?url=https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/94283/gradu01636.pdf%3Fsequence%3D1%26isAllowed%3Dy&hl=fi&sa=X&ei=D4yXYaPAEbGUy9YPieuc-As&scisig=AAGBfm3C4Ox05X-H86yagVn6kUGpmUnSJw&oi=scholar

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2011. Turvaverkko vai trampoliini – sosiaaliturvan mahdollisuudet. (6. painos). WSOY.

Kallinen, T. & Kinnunen, T. Etnografia. Teoksessa Vuori, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/palvelut/menetelmaopetus/>. Viitattu 7.11.2021.

Karppinen, S. Artikkeliteoksessa Tervonen-Arnkil, K. Vaikeahoitoisten lasten ja Nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa. 2000. 2. painos. Cummerus kirjapaino Oy.

Kemppinen, P. 2000. Lasten ja Nuorten tunne-elämän häiriöt. Kannustusvalmennus P. & K. Oy.

Lampela, V. & Turunen, H. 2020. Omaohjaaja – tulevaisuutta rakentamassa. AMK Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020090720220>

Lastenoikeuksien yleissopimus SopS 60/1991. Haettu 19.11.2021 osoitteesta
https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

Lastensuojelulaki 417/2007. Haettu 31.7.2021 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>

Lehmuskolon laatukäsikirja. 2019. Omaohjaajan työnkuva Lehmuskolon sijaishuollon yksiköissä. Viitattu 1.10.2021.

Perustuslaki 731/1999. Haettu 19.11.2021 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Sassi, T. & Syrjä, M. 2019. Traumat, traumojen vaikutukset. Vakauttamisen keinot ja menetelmät asiakastyössä. Diaesitys. 20.11.2019.

Saukkonen, P. (toim.). Tutkielmanteon tukisivut. Helsingin yliopiston yleisen valtiopin laitos.
<https://www.mv.helsinki.fi/home/jmykkane/tutkielma/Tutkimusmenetelmat.html>.
Viitattu 7.11.2021.

Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K. 2015. Lapsi uusissa oloissa. Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. Helsinki. Kustannus Oy Duodecim.

Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. 2010. Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Tampere. Juvenes Print Oy.

THL Lastensuojelu 2020. Tilastoraportti 19/2021, 7.6.2021. Viitattu 31.7.2021.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060734321>

THL Lastensuojelun käsikirja. 2021. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 31.7.2021.
<https://thl.fi>

THL Tilastoraportti 26/2020. Raskaudenkeskeytykset 2019. Viitattu 6.12.2021.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020062645814>

Tilastotietoa suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Tulostaulukko. Viitattu 23.8.2021. Sotkanet.fi

Traumaterapiakeskus ry. Vakava traumatisoituminen ja vanhemmuus – projekti 2012-2016. Viitattu 7.11.2021.
<file:///C:/Users/torom/AppData/Local/Temp/APUA%20VANHEMMUUTEEN.pdf>

Valli, R. & Aaltola, J. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.

Valtion nuorisoneuvosto verkkosivut. Hyvinvointi-indikaattorit. Haettu 6.12.2021.
<https://indikaattorit.tietoanuorista.fi/arjenhallinta/alle-19-vuotiaat-aidit-3>

Virtanen, J. 2020. Teiniraskaudet ovat vähentyneet tasaisesti – paitsi viime vuonna. Artikkelit 7.12.2020. Demokraatti lehti. Viitattu 6.12.2021.
<https://demokraatti.fi/teiniraskaudet-ovat-vahentyneet-tasaisesti-paitsi-viime-vuonna>

KYSELYLOMAKE OMAOHJAAJATYÖSTÄ

Omaohjaajatyö Haikaranpesässä

Kyselyn tarkoituksena on selvittää asiakkaiden kokemuksia Haikaranpesän omaohjaajatyöstä. Vastauksia käytetään SAMK:n sosiaali-alan opiskelijan opinnäytetyössä. Kyselyn vastaajan nimi- ja henkilötiedot eivät välity kyselyn laatijalle, Haikaranpesään eikä millegään kolmannelle osapuolelle, voit siis vastata kyselyyn anonyymisti. Kyselyssä käytetään termiä omaohjaaja-aika, sisältäen omaohjaajan kanssa tehdyn työskentelyn sekä vietetyn vapaa-ajan.

"Omaohjaaja ja lapsi viettävät omaohjaaja-aikaa sekä arjessa että omaohjaaja-päivinä. Omaohjaajan ja omaohjattavan välisessä työskentelyssä korostuu yhteisen ajan merkitys lapselle. Kiireetön yhdessäolo ja tavallinen arkielämä sekä ajan antaminen, keskustelu, kuuntelu ja läsnäolo ovat tärkeä osa työskentelyä."

Jos olet jo muuttanut pois Haikaranpesästä, vastaa kysymyksiin ajatellen sitä aikaa kun asuit Haikaranpesässä.

Kysely sulkeutuu sunnuntaina 31.10.2021, vastaathan ennen sitä.

Kiitos!

Miten kauan olet asunut Haikaranpesässä? *

- 0-1 vuotta
- 1-3 vuotta
- yli kolme vuotta

Onko omaohjaajaparisi pysynyt samana koko Haikaranpesässä asumisen ajan? *

- Kyllä
- Ei, toinen omaohjaaja vaihtunut
- Ei, molemmat omaohjaajat vaihtuneet

Koetko, että omaohjaajilla on ollut riittävästi aikaa kanssasi? *

- Kyllä
- Ei

Onko sinulla ollut omaohjaaja-aikaa tasapuolisesti molempien omaohjaajien kanssa? *

- Kyllä
- Ei
- Muu...

Huolehdin omalta osaltani, että työskentely omaohjaajan kanssa on sujuvaa ja avointa. *
Kunnioitan yhteisiä sääntöjä.

	1	2	3	4	5	
Ei toteudu ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Toteutuu täysin

Omaohjaaja auttaa minua asettamaan tavoitteita ja pääsemään niihin. *

	1	2	3	4	5	
Ei toteudu ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Toteutuu täysin

Tähän voit halutessasi perustella vastauksia ylläoleviin väittämiin.

Pitkä vastausteksti

Seuraaviin kysymyksiin vastataan kirjoittamalla vapaamuotoinen vastaus tekstikenttään.

Kuvaus (valinnainen)

Mikä on ollut mielestäsi parasta omaohjaajan kanssa tehdyssä työssä/vietetyssä ajassa? *

Pitkä vastausteksti

Miten olet itse voinut vaikuttaa kanssasi vietettyyn aikaan omaohjaajan kanssa? *

Pitkä vastausteksti

Millaisia toiveita ja odotuksia sinulla on omaohjaajallesi? *

- En asu enää Haikaranpesässä.
- Muu...

Mitä toiveita sinulla on omaohjaajalle lapsesi kanssa tehtävään työhön? *

- En asu enää Haikaranpesässä.
- Muu...

Haluaisitko antaa aiheeseen liittyen avoimen kommentin? Voit kirjoittaa sen tähän.

Pitkä vastausteksti

Mikäli olet kiinnostunut keskustelemaan lisää aiheesta esimerkiksi sähköpostitse tai puhelimitse, anna yhteystietosi (sähköposti tai puhelinnumero) tässä kohtaan Muu. *

En ole kiinnostunut

Muu...